

Academic Focus

กุมภาพันธ์ 2562

สารบัญ

- บทนำ 1
- คำพิพากษาที่ทำให้พ้นจากตำแหน่ง หรือสมาชิกภาพสิ้นสุดลง 4
- ผลของการพ้นจากตำแหน่งหรือสมาชิกภาพ สิ้นสุดลง 11
- บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา 15
- บรรณานุกรม 18

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<https://www.parliament.go.th/library>

คำพิพากษาที่ทำให้พ้นจากตำแหน่ง หรือสมาชิกภาพสิ้นสุดลง

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่ปฏิบัติหน้าที่สำคัญในการบริหารประเทศ การตรวจสอบการทุจริต การตัดสินใจ การตรากฎหมาย การจัดการเลือกตั้ง หรือการดำเนินการอื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายกำหนดไว้ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา รองประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น หากผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต้องคำพิพากษาของศาลอาจจะพ้นจากตำแหน่งหรือทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงได้ เช่น ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ต้องคำพิพากษาให้จำคุกแม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นอยู่ว่าแม้ต้องคำพิพากษาของศาลก็ไม่ทำให้พ้นจากตำแหน่งหรือทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หากคำพิพากษานั้นมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

ในกรณีที่ต้องคำพิพากษาของศาลปกครอง ศาลยุติธรรม ศาลทหาร หรือศาลในต่างประเทศให้จำคุก หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งลงโทษจำคุกอาจจะต้องพ้นจากตำแหน่งหรือสมาชิกภาพสิ้นสุดลงด้วยก็ได้ เช่น

1. ศาลรัฐธรรมนูญ เช่น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 39 กำหนดว่า ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลหรือคำสั่งศาลตามมาตรา 38 คือ การรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และให้ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ศาลยุติธรรม เช่น ศาลชั้นต้น ได้แก่ ศาลอาญา ศาลแพ่ง ศาลจังหวัด ศาลแขวง ศาลชำนาญพิเศษ ซึ่งศาลชำนาญพิเศษ ได้แก่ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลภาษีอากร ศาลแรงงาน ศาลล้มละลาย และศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 กำหนดว่า ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใด ให้ศาลนั้นมีอำนาจสั่งลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้น ให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือกรณีที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น ๆ

3. ศาลปกครอง เช่น ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 กำหนดว่า เมื่อมีการละเมิดอำนาจศาลให้ศาลปกครองมีอำนาจสั่งลงโทษได้ เช่น ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. ศาลทหาร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

5. ศาลในต่างประเทศ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาให้อำนาจของศาลไทยยอมรับคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศได้ ก็ต้องถือว่าผู้ต้องคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศเป็นผู้ต้องคำพิพากษาที่จะพ้นตำแหน่งหรือทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลง ซึ่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 10 กำหนดว่า ผู้ใดกระทำการนอกราชอาณาจักรซึ่งเป็นความผิดตามมาตราต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา 7 (2) และ (3) มาตรา 8 และมาตรา 9 ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้าได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว และมาตรา 11 กำหนดว่า ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักรหรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ถ้าผู้นั้นได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้วทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมาย

กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำ ในราชอาณาจักร ได้ถูกฟ้องต่อศาลในต่างประเทศโดยรัฐบาลไทยร้องขอ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักร เพราะการกระทำนั้นอีก ถ้าได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือศาล ในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว อีกทั้งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 5) ได้พิจารณาปัญหาที่มีความเห็นว่า กรณีเคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึง วันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ สำหรับบุคคลที่เคยได้รับโทษ จำคุก ไม่ว่าจะเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้จำคุกในประเทศหรือในต่างประเทศ ก็ย่อมถือได้ว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้าม (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2525)

ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

ความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 กำหนดว่า ผู้ใดใส่ความผู้อื่น ต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้นั้นเสียหายชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หรือมาตรา 327 กำหนดว่า ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือ บุตรของผู้ตายเสียหายชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง

การรอกการลงโทษ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 วรรคหนึ่งและวรรคสอง กำหนดว่า ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้นไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ เคยรับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือเคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิด ในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษากำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะ เป็นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

การต้องคำพิพากษาของศาลที่ทำให้พ้นจากตำแหน่งหรือสมาชิกภาพสิ้นสุดลง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีดังนี้

1. การต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ

ผู้ดำรงตำแหน่งที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในขณะดำรงตำแหน่ง แม้จะมีการรอกการลงโทษ และไม่ว่าจะมีการฟ้องคดีก่อนหรือในขณะดำรงตำแหน่งทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลง ได้แก่

- 1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตามมาตรา 101 (13))
- 2) สมาชิกวุฒิสภา (ตามมาตรา 111 (6))

ข้อยกเว้น

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แต่มีการรอกการลงโทษจำคุกในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ย่อมไม่ทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลง

2. การต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอกการลงโทษ

ผู้ดำรงตำแหน่งที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกในขณะดำรงตำแหน่ง แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอกการลงโทษและไม่ว่าจะมีการฟ้องคดีก่อนหรือในขณะดำรงตำแหน่งต้องพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่

- 1) ประธานสภาผู้แทนราษฎร (ตามมาตรา 118 (4))
- 2) ประธานวุฒิสภา (ตามมาตรา 118 (4))
- 3) รองประธานสภาผู้แทนราษฎร (ตามมาตรา 118 (4))
- 4) รองประธานวุฒิสภา (ตามมาตรา 118 (4))

ข้อยกเว้น

1) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต้องคำพิพากษาให้จำคุกและคดียังไม่ถึงที่สุด ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ย่อมไม่ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง

2) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แต่มีการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ย่อมไม่ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง

3. ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอกการลงโทษ

ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีลักษณะต้องห้าม กล่าวคือ ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกในขณะดำรงตำแหน่ง แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอกการลงโทษและไม่ว่าจะมีการฟ้องคดีก่อนหรือในขณะดำรงตำแหน่งต้องพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่

- 1) นายกรัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (7))
- 2) รัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (7))

ข้อยกเว้น

1) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและคดีนั้นยังไม่ถึงที่สุดในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ย่อมไม่ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง

2) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แต่มีการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ย่อมไม่ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง อย่างไรก็ตาม ได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 36/2542 สรุปได้ว่า การรอกการลงโทษจึงมิใช่เป็นการต้องคำพิพากษาให้จำคุก แต่โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้ เช่นนี้จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการต้องคำพิพากษาให้จำคุก ตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 216 (4)* และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 1/2556 สรุปได้ว่า กรณีต้องคำพิพากษาให้จำคุก เป็นกรณีต้องคำพิพากษา ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงจะเป็นผลให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว แต่กรณีของผู้ถูกร้อง เป็นกรณีที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกก่อนจะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อมีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งว่าจะต้องไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท เพื่อให้บุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

4. การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

ผู้ดำรงตำแหน่งที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในขณะที่ดำรงตำแหน่งไม่ว่าจะมีการฟ้องคดีก่อนหรือในขณะที่ดำรงตำแหน่งทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือต้องพ้นจากตำแหน่งแล้วแต่กรณี ได้แก่

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตามมาตรา 101 (6) ประกอบ มาตรา 98 (6))
2. สมาชิกวุฒิสภา (ตามมาตรา 111 (4) ประกอบ มาตรา 108 ข. (1) และมาตรา 98 (6))
3. นายกรัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และ มาตรา 98 (6))
4. รัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และ มาตรา 98 (6))
5. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา 208 (1) ประกอบ มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (6))
6. กรรมการการเลือกตั้ง (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (6))
7. ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (6))
8. กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (6))

* มาตรา 216 ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

๑.ล๑
 (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก
 ๑.ล๑

9. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และ มาตรา 98 (6))

10. กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (6))

ข้อสังเกต

1) การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา และคดีจะถึงที่สุดหรือไม่ก็ตามก็ทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือต้องพ้นจากตำแหน่ง

2) การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลยอมทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือต้องพ้นจากตำแหน่ง แม้ว่าจะเป็นความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

5. เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ผู้ดำรงตำแหน่งที่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกก่อนดำรงตำแหน่งต้องพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่

1. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา 208 (1) ประกอบ มาตรา 202 (3))
2. กรรมการการเลือกตั้ง (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) และมาตรา 202 (3))
3. ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) และมาตรา 202 (3))
4. กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) และมาตรา 202 (3))
5. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) และมาตรา 202 (3))
6. กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) และมาตรา 202 (3))

ข้อยกเว้น

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ย่อมไม่ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง

6. เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง

ผู้ดำรงตำแหน่งที่เคยได้รับโทษจำคุกก่อนดำรงตำแหน่ง โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง ทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือต้องพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี ได้แก่

- 1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตามมาตรา 101 (6) ประกอบ มาตรา 98 (7))
- 2) สมาชิกวุฒิสภา (ตามมาตรา 111 (4) ประกอบ มาตรา 108 ข. (1) และ มาตรา 98 (7))
- 3) นายกรัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และ มาตรา 98 (7))
- 4) รัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และ มาตรา 98 (7))

ข้อยกเว้น

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเคยได้รับโทษจำคุกในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ย่อมไม่ทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือต้องพ้นจากตำแหน่ง

ข้อสังเกต

1) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 1/2556 สรุปได้ว่า การเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามมาตรา 174 (5)* นี้ เป็นเพียงการกำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลาของการเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี การพิจารณาความหมายของการเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามมาตรา 174 (5) จึงต้องมีความหมายที่ต่างไปจากมาตรา 182 วรรคหนึ่ง (3)** เพราะมีการบัญญัติคำขยายความที่ต่างกัน เมื่อมาตรา 182 วรรคหนึ่ง (5) ประกอบมาตรา 174 (5) ไม่ได้มีคำขยายความว่าการเคย “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” รวมถึงกรณีที่คำพิพากษานั้นยังไม่ถึงที่สุด หรือรวมถึงกรณีที่ศาลให้รอการลงโทษไว้ด้วย คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” ตามมาตรา 182 วรรคหนึ่ง (5) ประกอบมาตรา 174 (5) จึงต้องหมายความว่าต้องคำพิพากษาให้จำคุก โดยต้องมีการจำคุกจริงเท่านั้น

เมื่อรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติให้กรณีต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามมาตรา 174 (5) หมายความว่ารวมถึงกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุกแต่ให้รอการลงโทษไว้ด้วย การพิจารณาคำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” ตามมาตรา 174 (5) จึงต้องเป็นกรณีที่ต่อโทษจำคุกจริง มิใช่กรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุก แต่ให้รอการลงโทษไว้

2) คำสั่งของศาลฎีกาที่ 119/2557 เรื่อง คดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ขอให้วินิจฉัยสิทธิเลือกตั้ง) สรุปได้ว่า ผู้ร้องเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก 3 เดือน ในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2554 ตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1/2550 ของศาลจังหวัดเดชอุดม และพ้นโทษ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2554 เนื่องจากได้รับพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 102 บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร...(5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ...” จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง และมีใช้ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ แม้ผู้ร้องจะได้รับพระราชทานอภัยโทษก็มีผลเพียงผู้ร้องได้รับการปล่อยตัวเท่านั้น

* มาตรา 174 รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(5) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

** มาตรา 182 ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

๑.ล๑

๑.ล๑

(3) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

๑.ล๑

๑.ล๑

(5) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 174

๑.ล๑

๑.ล๑

หาทำให้ผู้ร้องกลายเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกไม่ ผู้ร้องจึงขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

7. เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งในกรณีเคยได้รับโทษจำคุก โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ตามมาตรา 98 (7) เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติประกอบแต่ละฉบับดังกล่าวก็ได้บัญญัติว่า “เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

ผู้ดำรงตำแหน่งที่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกก่อนดำรงตำแหน่งต้องพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่

- 1) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา 18 (1) ประกอบ มาตรา 10 (17) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561)
- 2) กรรมการการเลือกตั้ง (ตามมาตรา 16 (3) ประกอบ มาตรา 10 (17) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560)
- 3) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ตามมาตรา 18 (3) ประกอบ มาตรา 10 (17) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560)
- 4) กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ตามมาตรา 19 (3) ประกอบ มาตรา 11 (17) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561)
- 5) กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ตามมาตรา 22 (3) ประกอบ มาตรา 14 (17) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561)
- 6) กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ตามมาตรา 20 (3) ประกอบ มาตรา 10 (17) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560)

ข้อยกเว้น

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษย่อมไม่ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง

8. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ผู้ดำรงตำแหน่งที่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก่อนดำรงตำแหน่งย่อมทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือต้องพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี ได้แก่

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตามมาตรา 101 (6) ประกอบ มาตรา 98 (9))
2. สมาชิกวุฒิสภา (ตามมาตรา 111 (4) ประกอบ มาตรา 108 ข. (1) และ มาตรา 98 (9))
3. นายกรัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และ มาตรา 98 (9))
4. รัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และ มาตรา 98 (9))
5. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา 208 (1) ประกอบ มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (9))
6. กรรมการการเลือกตั้ง (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (9))
7. ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (9))
8. กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (9))
9. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (9))
10. กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (9))

9. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

ผู้ดำรงตำแหน่งที่เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดดังกล่าวก่อนดำรงตำแหน่ง ย่อมทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือต้องพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี ได้แก่

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตามมาตรา 101 (6) ประกอบ มาตรา 98 (10))
2. สมาชิกวุฒิสภา (ตามมาตรา 111 (4) ประกอบ มาตรา 108 ข. (1) และมาตรา 98 (10))
3. นายกรัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และมาตรา 98 (10))
4. รัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และมาตรา 98 (10))
5. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา 208 (1) ประกอบ มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (10))
6. กรรมการการเลือกตั้ง (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (10))
7. ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) และมาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (10))
8. กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (10))

9. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และ มาตรา 98 (10))

10. กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (10))

10. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

ผู้ดำรงตำแหน่งที่เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง ก่อนดำรงตำแหน่งทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือต้องพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี ได้แก่

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตามมาตรา 101 (6) ประกอบ มาตรา 98 (11))
2. สมาชิกวุฒิสภา (ตามมาตรา 111 (4) ประกอบ มาตรา 108 ข. (1) และมาตรา 98 (11))
3. นายกรัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และมาตรา 98 (11))
4. รัฐมนตรี (ตามมาตรา 170 (4) ประกอบ มาตรา 160 (6) และมาตรา 98 (11))
5. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา 208 (1) ประกอบ มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (11))
6. กรรมการการเลือกตั้ง (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (11))
7. ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (11))
8. กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (11))
9. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (11))
10. กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ตามมาตรา 218 (3) ประกอบ มาตรา 216 (3) มาตรา 202 (2) และมาตรา 98 (11))

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 125 วรรคสี่ กำหนดว่า การฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้น จะมาประชุมสภา ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 131 วรรคสาม กำหนดว่า การฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ศาลที่จะพิจารณาคดีอาญาในสมัยประชุมได้ โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

ผลของการพ้นจากตำแหน่งหรือสมาชิกภาพสิ้นสุดลง

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังไม่มีการเลือกตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่

1.2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังไม่มีการประกาศชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่

ในกรณีมีเหตุใด ๆ ที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยห้าสิบคน ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

2. สมาชิกวุฒิสภา

2.1 วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน ตามบทเฉพาะกาล

อายุของวุฒิสภามีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่ มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้คัดเลือกไว้จำนวน 50 คน ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่าง หรือเป็นกรณีที่ไม่มีรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่างด้วยเหตุใด ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

2.2 วุฒิสภาจำนวน 200 คน ตามบทถาวร

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบจำนวน 200 คน ไม่ว่าจะเพราะเหตุตำแหน่งว่างลงหรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

3. ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา รองประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานวุฒิสภา

3.1 ประธานสภาผู้แทนราษฎร

1) ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้รองประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎรและให้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

2) ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร ในการประชุมรัฐสภาโดยประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา ให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน

3.2 ประธานวุฒิสภา

1) ในกรณีที่ไม่มีประธานวุฒิสภา ในการประชุมวุฒิสภาให้รองประธานวุฒิสภาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภาและให้เลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นประธานวุฒิสภาแทนประธานวุฒิสภาที่พ้นจากตำแหน่ง

2) ในกรณีที่ไม่มีประธานวุฒิสภาได้เกิดขึ้นในระหว่างที่ประธานวุฒิสภาต้องทำหน้าที่ประธานรัฐสภาและในระหว่างไม่มีสภาผู้แทนราษฎร ให้รองประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ถ้าไม่มีรองประธานวุฒิสภา ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีอายุมากที่สุดในขณะที่ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาและให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นประธานวุฒิสภาโดยเร็ว เช่น กรณีตามมาตรา 126 ที่กำหนดว่า ในระหว่างที่ไม่มีสภาผู้แทนราษฎรไม่ว่าด้วยเหตุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ สภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ หรือเหตุอื่นใด จะมีการประชุมวุฒิสภามิได้ เว้นแต่ มีกรณีที่รัฐสภาต้องดำเนินการตามมาตรา 17 มาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 21 หรือมาตรา 177 ให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภา

3) ในกรณีที่มีประธานสภาผู้แทนราษฎรแต่ไม่มีประธานวุฒิสภา ในการประชุมรัฐสภาให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานรัฐสภาต่อไป

4) ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเกิดขึ้นในระหว่างมีสภาผู้แทนราษฎร ให้แต่ละสภาเลือกสมาชิกของแต่ละสภาเป็นประธานของแต่ละสภา

3.3 รองประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานวุฒิสภา

สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแต่ละสภา มีรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามมติของสภา เมื่อรองประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่งให้แต่ละสภาเลือกสมาชิกของแต่ละสภาเป็นรองประธานของแต่ละสภา

4. นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

1) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวทำให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งให้ดำเนินการเพื่อให้มีคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

2) ความเป็นรัฐมนตรีคนใดสิ้นสุดลงให้ดำเนินการเพื่อให้มีรัฐมนตรีแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้

3) คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งให้อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 นายกรัฐมนตรีจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ เช่น

- ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง
- เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้าส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

5. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

5.1 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญครบวาระ แต่ถ้าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลงตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561

ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคนจะนั่งพิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยมิได้ ในกรณีเช่นนั้นหากมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของประเทศ ให้ศาลรัฐธรรมนูญร้องขอต่อประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุด เพื่อให้ดำเนินการให้มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญครบเจ็ดคนตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561

5.2 กรรมการการเลือกตั้ง

ในระหว่างที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีกรรมการการเลือกตั้งเหลืออยู่ไม่ถึงสี่คน ให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกกรรมการการเลือกตั้งใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่กรรมการการเลือกตั้งครบวาระ แต่ถ้ากรรมการ

การเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือ คัดเลือกกรรมการการเลือกตั้งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลงตามมาตรา 16 วรรคห้าและวรรคหก แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560

5.3 ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในระหว่างที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีผู้ตรวจการแผ่นดิน เหลืออยู่เพียงคนเดียว จะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ เว้นแต่กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนและหาก ไม่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดิน ใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ผู้ตรวจการแผ่นดินครบวาระ แต่ถ้าผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง ด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินภายใน เก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลงตามมาตรา 18 วรรคห้าและวรรคหกแห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

5.4 กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ในระหว่างที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ เว้นแต่จะมีกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเหลืออยู่ไม่ถึงห้าคน

ในกรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติครบวาระ แต่ถ้ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหากรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลงตามมาตรา 18 วรรคห้า และวรรคหกแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

5.5 กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ในระหว่างที่กรรมการตรวจเงินแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดินแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการตรวจเงินแผ่นดินเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ ต่อไปได้ แต่ถ้ามีกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเหลืออยู่ไม่ถึงสี่คน ให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจ หลีกเลี่ยงได้

ในกรณีที่กรรมการตรวจเงินแผ่นดินจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหา กรรมการตรวจเงินแผ่นดินใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่กรรมการตรวจเงินแผ่นดินครบวาระ แต่ถ้ากรรมการตรวจเงินแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ

ให้ดำเนินการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดินภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลงตามมาตรา 22 วรรคห้าและวรรคหกแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561

5.6 กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในระหว่างที่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้ง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเหลืออยู่ไม่ถึงสี่คน ให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็น อันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในกรณีที่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใหม่ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันก่อนวันที่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ครบวาระ แต่ถ้ากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่ง ตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่ง ว่างลงตามมาตรา 20 วรรคห้าและวรรคหกแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

การต้องคำพิพากษาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลง ได้แก่

1. การต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษ ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท
2. การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
3. เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิด อันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
4. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวย ผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต
5. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการ กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน
6. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

การต้องคำพิพากษาของประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา รองประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานวุฒิสภาที่ต้องพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่

1. การต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

2. การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

3. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

4. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

5. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

การต้องคำพิพากษาของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ต้องพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่

1. ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

2. การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

3. เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

4. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

5. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

6. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

การต้องคำพิพากษาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ต้องพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่

1. การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
2. เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
3. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
4. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน
5. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม การพ้นจากตำแหน่งหรือสมาชิกภาพสิ้นสุดลงด้วยการต้องคำพิพากษาของศาลย่อมเกิดจากการกระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนั้นเพื่อมิให้พ้นจากตำแหน่งหรือสมาชิกภาพสิ้นสุดลงต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม

จัดทำโดย

นายแดนชัย ไชวิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

โทร 0 2244 2060 โทรสาร 0 2244 2058

Email : sapagroup1@gmail.com

บรรณานุกรม

- “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 36/2542 เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสถานภาพของการเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (4)” (29 กรกฎาคม 2542). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 116 ตอนที่ 67 ก, น. 1-8.
- “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 1/2556 เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายวราเทพ รัตนากร รัฐมนตรีประจำ สำนักราชมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 182 วรรคหนึ่ง (3) และ (5) ประกอบ มาตรา 174 (5)” (30 เมษายน 2556). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 130 ตอนที่ 38 ก, น. 1-8.
- “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง” (20 มิถุนายน 2478). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 52, น. 758-759.
- “ประมวลกฎหมายอาญา” (18 ตุลาคม 2498). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 72 ตอนที่ 83, น. 146.
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 (7 เมษายน 2559). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 133 ตอนที่ 31 ก, น. 3.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560” (13 กันยายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 93 ก, น. 5-6,9.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560” (12 ธันวาคม 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 123 ก, น. 4-9.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560” (27 ธันวาคม 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 131 ก, น. 7-9.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561” (12 กันยายน 2561). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 135 ตอนที่ 68 ก, น. 7-8.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561” (21 กุมภาพันธ์ 2561). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 135 ตอนที่ 10 ก, น. 8-10.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561” (21 กรกฎาคม 2561). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 135 ตอนที่ 52 ก, น. 7-8,12-13.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561” (12 กันยายน 2561). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 135 ตอนที่ 68 ก, น. 58-59.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561” (2 มีนาคม 2561). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 135 ตอนที่ 12 ก, น. 5-7,11-12,16.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540” (11 ตุลาคม 2540). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก, น. 56.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” (24 สิงหาคม 2550). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, น. 47, 66, 68.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.

ศาลฎีกา. (2557). คำสั่งของศาลฎีกาที่ 119/2557 เรื่อง คดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ขอให้วินิจฉัยสิทธิเลือกตั้ง).

สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.supremecourt.or.th/file/election/2557/119-2557.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2525). เรื่อง ทารือบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ปัญหาการตีความมาตรา 96 (5) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย).

สืบค้น 25 พฤษภาคม 2561 จาก http://app-thca.krisdika.go.th/Naturesig/CheckSig?whichLaw=cmd&year=2525&lawPath=c2_0276_2525